

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

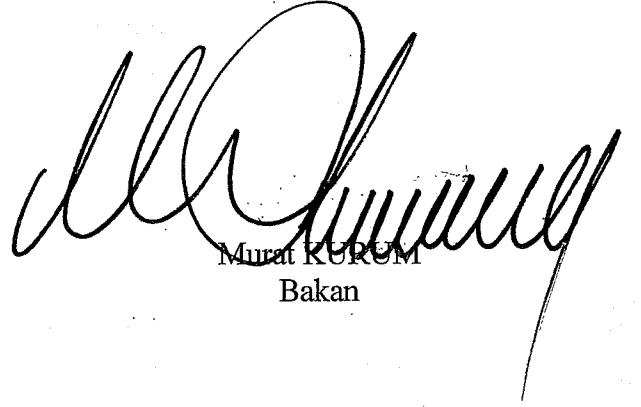
Sayı :30824082-610-3418461
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

12 Nisan 2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA.

Milletvekillerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:

- Liste (6 Adet, 6 Sayfa)
- Cevap Yazısı (51 Adet, 93 Sayfa)

İZMİR MİLLETVEKİLİ
SAYIN MURAT ÇEPNİ'NİN
TBMM 7/59510 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE AİT
SORULAR VE CEVABI

SORULAR

İzmir Aliğa, 1961 yılında Ağır Sanayi Bölgesi olarak kabul edilmesinin ardından günümüze kadar ağır sanayi tesislerinin yarattığı kirlilik ile mücadele etmektedir. Demirçelik fabrikaları, termik santraller, petro kimya tesisleri, gübre sanayi, gemi söküm tesisleri gibi işletmelerin faaliyet gösterdiği bölgede havanın, su varlıklarının, toprağın ve denizin kirlendiği ve ekolojik yıkım yaşandığı birçok bilimsel çalışma ile ortaya konmuştur.

Temiz Hava Hakkı Platformu'nun hava kirliliği ve sağlığa etkileri üzerine hazırladığı "Kara Rapor 2021: Hava Kirliliği ve Sağlık Etkileri" başlıklı çalışmasına göre İzmir'de en kötü hava kalitesi Aliğa'da ölçülmüştür. DSÖ yıllık kılavuz değerlerinin iki katından fazla kirlilik tespit edilmiştir.

Aliğa gemi söküm tesisleri, yıllardır hurda gemilerin sökümü sürecinde yaşanan kirlilik, iş cinayetleri, özellikle asbest ve tehlikeli maddeler ile gündeme gelmektedir. Tesislerde, her yıl yüzlerce hurdaya ayrılmış gemiler parçalanmakta, radyoaktif ve ağır kimyasallar içeren kirleticiler ortaya çıkmaktadır. Bu maddelerin insan sağlığı için öldürücü zararları vardır. Yalıtım malzemesi olarak kullanılan silikat minerali asbest ya da amyant, ısıya, aşınmaya ve kimyasal maddelere çok dayanıklı lifli yapıda kanserojen bir maddedir. Uluslararası Kanser Araştırmaları Ajansı'nın (IARC) kanserojen maddeler listesinde "kesin kanserojen" tanımlaması ile 1. grupta yer almaktadır. Asbestin yanı sıra soğutucu sıvılarda, kablo kaplamalarında kullanılan PCB olarak da bilinen Poliklorlu bifenil, gemi dış boyasında korozyona karşı kullanılan Tributyltin, soğutma sistemlerinden kullanılan klorofloro karbon gazları da akciğer kanserine yol açmaktadır. Türkiye OECD ülkeleri arasında gemi sökümü yapan tek ülkedir. Demokratik kitle örgütleri ve bilim insanları gemi sökümünün yarattığı çevre kirliliği ve işçi sağlığına yönelik oluşturduğu riskleri sıklıkla dile getirmektedirler. Aliğa'da, bu tesislerin çevreye yaydığı kirleticiler nedeniyle kanser gibi hastalıklara yakalanıp hayatlarını kaybedenlerin sayısı Türkiye ortalamasının üstündedir. Tehlikeli atıkların sınır ötesi taşınması ve bertarafı ile ilgili Uluslararası Basel Sözleşmesini ve Gemilerin Güvenli ve Çevreye Duyarlı Geri Dönüşümü hakkında Hong Kong Uluslararası sözleşmelerinin imzalamasına karşın, gemi söküm tesislerin halk sağlığına, iş güvenliğine ve çevreye karşı risk oluşturmayacak şekilde faaliyet göstermeleri sağlanamamıştır. Gemi söküm tesislerinde denetimin yok denecek kadar az olduğu iddia edilmektedir. Aliğa'da halkın Anayasa ile tanımlanan sağlıklı ve dengeli çevrede yaşama hakkı için tesislerin neden olduğu çevre kirliliğine etkin ve kalıcı çözümler üretilmelidir.

Bu bağlamda;

- 1- Aliğa'da faaliyet gösteren tesislerin, tarım alanlarına, su varlıklarının, havaya ve halk sağlığına verdiği zararlar tespit edilmiş midir? Bu zararlar nasıl telafi edilecektir?
- 2- Bakanlığınız verilerine göre Aliğa'da kaç ton hurda demirde tehlikeli kimyasal atığa rastlanmıştır? Bunları bertarafı yapılmış mıdır?
- 3-Gemi söküm işi çok tehlikeli faaliyetlerden biridir. Gemi söküm tesislerinde denetimler hangi sıklıkta ne şekilde yapılmaktadır? Yönetmeliklere aykırı söküm işi yapılan tesislere yaptırım uygulanmakta mıdır?

4-Aliğa'da 5 yılda 714 gemi sökümü yapıldığı ve 241 bin 970 kilogram asbest bertaraf edildiği bilgisi mevcuttur. Gemi söküm işinde çalışan işçiler, bu rakamın çok üstünde asbestin açığa çıktığı ve yönetmeliklere uygun bertarafının yapılmadığını iddia etmektedirler. Bakanlığınız bu iddiaları araştırılmakta mıdır? Meydana çıkan asbest nasıl hesaplanmaktadır? Bu konuda işletmelerin beyanı mı esas alınmaktadır?

5-Aliğa'da demir çelik fabrikalarından çıkan cüruf ve baca atıklarının neden olduğu halk sağlığı sorunları için Sağlık Bakanlığı ile işbirliği yapılmakta mıdır?

6- Aliğa'da hava kalitesi ölçümleri ne şekilde yapılmaktadır? Son üç yıla ait ölçümler kamuoyu ile paylaşılacak mıdır?

7- Aliğa'da radyoaktif ve asbest tehlikesini ortadan kaldırmak için gemi söküm işlerinin sonlandırılması için çalışmalarınız olacak mıdır?

8- Bakanlığınız Aliğa'da halkın temiz ve sağlıklı çevrede yaşama hakkını nasıl sağlayacaktır? Yıllardır süren sanayi kirleticilerine etkin ve kalıcı çözüm üretilecek midir?

9- Bilim insanları, kirlilik açısından Aliğa'nın yeni tesisleri kaldıramayacağını dile getirmektedir. Aliğa'da var yeni tesislerin kurulmaması için Bakanlığınızın çalışması var mıdır?

CEVAP

Gemi söküm tesislerine Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından Gemi Söküm Yetki Belgesi, Bakanlığımız tarafından Gemi Söküm İzni Belgesi verilmektedir. Belgelerin geçerlilik süresi bir yıldır ve Bakanlığımız tarafından Gemi Söküm İzni Belgesi verilmeden önce tesisler yerinde incelenerek mevcut durumunun çevreye duyarlı, emniyetli ve güvenli olarak gemi geri dönüşümüne uygun olup olmadığı tespit edilmektedir. Bakanlığımız tarafından 2872 sayılı Çevre Kanunu hükümlerine uyulup uyulmadığı denetlenmekte ve uyulmadığının tespiti halinde idari yaptırım uygulanmaktadır.

Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatında görevli denetim personelleri tarafından gemi sökümü yapılan işletmelerde dahil olmak üzere 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanuna istinaden yayımlanan yönetmelikler kapsamında, ani, birleşik ve şikâyet üzerine denetimler yapılmaktadır. Yapılan denetimlerde Çevre Mevzuatında belirtilen usul ve esaslara aykırı faaliyet gösterdiği tespit edilen işletmelere 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 20 nci maddesi uyarınca idari para cezası uygulanmakta, ayrıca çevre ve insan sağlığı için tehlike yaratan işletmelerin faaliyeti ise 15 nci maddesi kapsamında kısmen veya tamamen, süreli veya süresiz olarak durdurulmaktadır.

İzmir ilinde 2021 yılında toplam 3197 denetim gerçekleştirilmiş olup, bunlardan 1208 tanesi atık konulu denetimlerdir. Yapılan denetim sonucunda 19.787.676,40 TL idari para cezası uygulanmış olup, bunun 10.082.355 TL'si atık konulu uygulanan idari para cezalarıdır.

Asbest içeren atıkların taşınması ve bertarafı Atık Yönetimi Yönetmeliği ve ilgili mevzuat çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Asbest ihtiva eden atıklar gerekli önlemler alınarak atık taşıma araç lisansı bulunan araçlarla taşınmakta ve Çevre Lisanslı Düzenli Depolama Tesislerinde bertaraf edilmektedir.

Aliğa İlçesinde Aliğa ve Bozköy olmak üzere iki adet Hava Kalitesi İzleme İstasyonu bulunmaktadır. Söz konusu istasyonlarda ölçülen kirletici parametreleri aşağıda yer almaktadır.

İstasyon	Ölçülen Parametreler
Aliğa Hava Kalitesi İzleme İstasyonu	PM10, PM2, 5, SO2, CO, NO2, O3
Bozköy Hava Kalitesi İzleme İstasyonu	PM10, SO2, CO, NO2, O3

Hava Kalitesinin daha fazla noktadan ölçülebilmesi ve izlenebilmesi amacıyla sayıları arttırılan Hava Kalitesi İzleme İstasyonları aracılığı ile ölçülen verilerin kamuoyu tarafından izlenebilmesi için yerli ve milli veri aktarım yazılımı geliştirme çalışmalarını başarıyla tamamlamıştır.

Yeni yazılımın Aliğa ve Bozköy Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarına entegrasyon işlemlerinin de neticelenmesiyle İstasyonlarda yer alan analizörler aracılığı ile ölçülen saatlik değerler on-line yayınlanmaktadır. Anlık yayınlanan ölçüm değerlerine kamuoyuna açık www.havaizleme.gov.tr adresinden ulaşılabilir.

Ülkemizde gemi söküm işlerinin sonlandırılmasına yönelik bir çalışmamız bulunmamaktadır. Gemilerin Ülkemize sökülme üzere getirilmesi için Basel Sözleşmesi kapsamında notifikasyon başvurusu yapıldığında geminin tehlikeli madde envanteri, asbest raporu, radyasyon analizi, gas-free sertifikası, söküm planı Basel Sözleşmesi ve Sözleşmenin ilgili kılavuzlarına göre incelenip değerlendirilerek notifikasyon onayı verilmektedir.

Diğer yandan, gemi söküm işleminden çıkan atıkların yönetimi Atık Yönetimi Yönetmeliği ve ilgili atık mevzuatı hükümleri doğrultusunda çevre ve insan sağlığına zarar vermeden gerçekleştirilmesi gerekmektedir.